

Təhsil programlarının dil problemi

Müzakirəyə dəvət

Telman CƏFƏROV,
filologiya üzrə elmlər doktoru,
professor

linqval mühit formalaşdırır. Məktəbəqədər və ümumi təhsil səviyyələrində bu mühitin formalaşmasını şərtləndirən cəhətlər və tələblər barədə çox danışılıb. Yəni ana dili ilə yanaşı, məktəbəqədər və ümumtəhsil müəssisələrində rus və ingilis dillərində təhsil alan uşağ və gənclərin sayı kifayət qədərdir. Fikrimizcə, cari tədris ilindən başlayaraq, təlim digər dillərdə aparılan sinif və məktəblərdə bir-iki fənnin dövlət dilində tədrisi və bu fənnə ayrılan saatların artırılması məktəblərimizdə bilinməli və polilingval mühitin formalaşması üçün yaxşı başlanğıc kimi qiymətləndirilə bilər. Bu vəziyyət həm də tədris əcnəbi dillərdə aparılan siniflərdə texniki, təbiət və ictimai fənlər üzrə müəllim çatışmazlığı probleminin həllinə xidmət edir. Lakin tədris saatları artırılmış və növbəti illərdə artırılmasına ümid bəslədiyimiz dövlət dilinin tədris standartlarının (fənn kurikulumu) yenidən işlənilməsi məqbuldur. Dövlət dili üzrə tədris proqramında (fənn kurikulumunda) dil-danışığı və yazı vərdişlərinin aşılanması, şifahi və yazılı nitqin inkişafı, təhlil etmə bacarığının və məntiqi təfəkkürün formalaşdırılması üçün tələblərin əhatə olunması, dövlət dilinin tədrisi üzrə fənnin Azərbaycan tarixi, coğrafiyası, folklor və ədəbiyyatı, musiqisi və sair fənn və kurslarla inteqrasiyası imkanlarının genişləndirilməsi faydalı olardı. Qeyd etməliyik ki, ümumi təhsildə bilinqval və polilingval təlim modellərinin tətbiqi təhsil standartlarının və tədris resurslarının yenidən yaradılmasına, ümumiyyətlə, məktəb proqramlarının məzmununun dəyişdirilməsinə, yeni təlim realitetlərinin formalaşmasına gətirib çıxaracaq. Aydın ki, böyüməkdə olan nesli multikultural dəyərlər və tolerantlıq ruhunda tərbiyə edən Azərbaycan məktəbi ölkə Konstitusiyasının, "Təhsil haqqında Qanun"un təsbit etdiyi hüquqları təmin etməlidir. Bütün hallarda dövlət dilinin, milli-mədəni dəyərlərin aşılanması, milli şüur və təfəkkürün formalaşdırılması, göstərilən milli realitetlərin başçı dəyərlər sistemində inteqrasiya edilməsi təlimin məzmununda yer almalıdır. Fikrimizcə, bu zaman Milli Kvalifikasiya Çərçivəsində (MKÇ) səviyyə deskriptorlarına (təsvirə) yanaşma dəyişməlidir. Yəni, 1-ci səviyyədə "Bilik və anlama", "Bacarıqlar" bölmələrində dövlət dili barədə "ilk biliklər" yox, "ilk biliklər, danışıq bacarıqları və vərdisləri", "bir xarici dildə sadə ünsiyyət bacarıqlarını nümayiş etdirir" ifadəsinin əvəzinə "dövlət dilində sərbəst şifahi və yazılı nitq vərdisləri" ifadəsi əlavə edilməli, 2-ci və 3-cü səviyyələrdə də dövlət dili amili vurğulanmalıdır. Bu, ölkə vətəndaşının hansı dildə təhsil almasından asılı olmayaraq, ömürboyu təhsil səviyyələrində qırmızı xətdə keçməlidir. Elmi məzmunun, anlayışların və nəticələrin dövlət dilinə gətirilməsi baxımından həttə 8-ci səviyyədə də bu, vacibdir. Yəni 8-ci səviyyədə "Bacarıqlar" bölməsində "peşəkar müzakirələrdə şifahi və yazılı şəkildə iştirak edə... bilir" ifadəsinə "dövlət dilində və ən azı bir xarici dildə" sözlərini əlavə etmək məqsədəuyğundur.

Hazırda dil amili MKÇ üzrə müəyyən olunmuş 6-cı səviyyədə, yəni ali təhsilin bakalavriat səviyyəsində müəyyən məsələlərə aydınlıq gətirməyi tələb edir.

Məsələnin məzi. Azərbaycanda ali məktəblərə tələbə qəbulu üç dildə aparılır: Azərbaycan, rus və ingilis. Aşağıda sadalayaçağımız ixtisaslara isə tələbə qəbulu Azərbaycan və rus bölmələri üzrə həyata keçirilir. Bəs MKÇ-nin 6-cı səviyyə üçün müəyyən etdiyi "məzun peşəsi üzrə peşəkar fəaliyyəti dövlət dilində və ən azı bir xarici dildə" icra

etməyi bacarmalıdır tələbi necə gözlənilir? Və ya necə gözlənilməlidir?

Problemin qoyuluşu. Ali təhsilin bakalavriat səviyyəsində ixtisasların təsnifatında "Təhsil" və "Humanitar və sosial elmlər" bölmələrinə daxil olan "Xarici dil müəllimliyi (dillər üzrə)", "Dil və ədəbiyyat (dillər üzrə)", "Tərcümə (dillər üzrə)", "Regionşünaslıq (ölkələr üzrə)" ixtisaslara qəbul olunmuş və bu tədris proqramlarını bitirmiş məzunların ixtisas üzrə bilik və anlama, bacarıq, müstəqillik və məsuliyyət keyfiyyətləri necə formalaşır və tələb edilən kompetensiyalar necə əldə olunur?

MKÇ, ixtisaslar üzrə tədris proqramlarındakı (standartlardakı) Peşə təlim nəticələri (PTN) və Fənlər üzrə təlim nəticələri (FTN) tədris dili ilə ixtisas dili arasında kiçik fərqin təmin edib, son mənimlənilən dil, ədəbiyyat, ölkə üzrə mütəxəssis yetişdirməyə və bu mütəxəssisin hər iki dildə müvafiq kompetensiyalara malik olmasına və ali təhsilin sonrakı səviyyələrində də müvəffəqiyyət qazanmağa imkan verimiy?

Problemin həllinin aktuallığı. Göstərilən ixtisaslara tələbə qəbulu əsasən dövlət dilində həyata keçirilir. Bu ixtisasları seçən bəzi abituriyentlərin xarici dil bilikləri (ingilis dili və olduqca az sayda məktəbləri bitirən məzunların alman və fransız dili istisna olmaqla) əksər hallarda aşağı səviyyədə olur və onlar ixtisas dilini, tərcümə edəcəkləri dili, mütəxəssisi olacaqları ölkəni dildə bazası olmayan mənimlənilməyə başlayırlar. MKÇ-nin 6-cı səviyyə üçün müəyyən etdiyi "fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı məsələləri Azərbaycan və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" ifadəsinin məhz ixtisas dili və ya ölkəsinin dilinə aid olduğu anlaşılır. Deməli, bilinqval təlim mühtini formalaşdırmaq, peşə və fənlər üzrə təlim nəticələrini motivləşdirən məzmun axtarışları üçün müvafiq təlim-təcrübə modelinin yaradılması məsələsi aktuallıq kəsb edir.

Bilinqval təlim-təcrübə modelini, tədris qrafikini və mühtini formalaşdırmaq amillər və kompetensiyalar niyə yaranır? Burada yuxarıda sadalanan "Xarici dil müəllimliyi (dillər üzrə)", "Dil və ədəbiyyat müəllimliyi (dillər üzrə)", "Filologiya (dil və ədəbiyyat göstərilməklə)", "Tərcümə (dillər üzrə)", "Regionşünaslıq (ölkələr üzrə)" ixtisasları nəzərdə tutulur.

Ümumi təhsil proqramlarının icrası dövlət və ya sahəyə məsul icra orqanının nəzarətindədir. Yəni kadr seçimi (MİQ imtahanı) iştirak edə... bilir" ifadəsinə "dövlət dilində və ən azı bir xarici dildə" sözlərini əlavə etmək məqsədəuyğundur.

Ali təhsildə tam başqa mənzərə mövcuddur. Düzür, biz hamımız ali təhsil müəssisələrinin müstəqilliyi ideyasının tərəfdarı kimi ATM-lərimizin tam başqa müstəvilərdə, beynəlxalq reytinglərdə, həm də cəmiyyətimizdə fərqli qiymətdə görünməsi arzusu ilə çalışırıq. Əminik ki, qəbulunu gözlədiyimiz "Ali təhsil haqqında Qanun" arzuladığımızın gerçəkləşməsinə xidmət edəcək. Bu yazını bugünkü təhsil sistemimizdə olduqca aktual gördüyümüz təhsil proqramlarının dil problemi ilə bağlı müzakirənin açılması məqsədilə redaksiyaya təqdim etmişik.

İstənilən cəmiyyətin inkişaf səviyyəsi buradakı təhsilin və elmin inkişafı ilə ölçülür. Təbii ki, təhsil və elm universal anlayışlar və geniş sahələr kimi özündə çoxlu alt-anlayışları və alt-sahələri ehtiva edir. Yəni, təhsil həm də çoxaspektli ictimai və sosial münasibətlərin, elm isə texniki tərəqqinin, intellektual cəmiyyətin idraki və mədəni səviyyəsinin indikatorudur.

Təhsil cəmiyyətdəki inkişaf mühtini və məqsədləri müəyyən edib onu lazımi istiqamətə aparan əsl lokomotiv, stabil və dayanıqlı inkişafa gedən yoldur. Bu yolda cəmiyyətin qarşısında konkret məqsədlər və çatılmalı hədəflər durur. İstənilən təhsil pilləsi və səviyyəsi üçün tədris proqramlarının konkret məqsədləri və hədəfləri dövlət və hökumət tərəfindən təsdiq olunmuş qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilir.

Məqsəd və hədəflər müəyyən olunmaqla yanaşı, onları dəf etməli olan təhsil iştirakçıları amili ortaya çıxır. Öyrədən və öyrənen, təhsil prosesi iştirakçıları kimdir? Təhsildə Himayədarlar və ya Ekspertlər institutları formalaşdırmı? İctimai Şuranın bu sahəyə cavabdeh icra orqanları ilə əməkdaşlıq səviyyəsi hansı meyarlarla ölçülür? Bu institutların ictimai rəyə təsir mexanizmləri varmı? Təhsil idarəçiləri onilliklərlə formalaşmış milli ənənə və praktikanı xarici təcrübədən bəhrələnməklə müasir yanaşma və meyillərə inteqrasiya edə bilirlərmi? Daha doğrusu, bunun tədris-təşkilati, elmi-metodiki əsası, konkret meyar və hədəfləri varmı, varsa da hansı səviyyədə tətbiq edilir?

Aktual məsələ barədə qeydlər

ki və ya tədris-metodiki şüraların iştirakı ilə elə tərtib olunmalıdır ki, ilk üç tədris semestrində "tədris dili" və "ixtisas dili" arasında paritet gözlənilsin. Eyni zamanda üç tədris semestri ərzində xarici dilin mənimlənilməsi üzrə bütün standartlar əhatə olunmuş, yeni eşidib-anlama, oxu, şifahi və yazılı nitq vərdişləri, qrammatik minimum mənimlənilsin. Bu zaman ixtisas kafedralarının əsas vəzifəsi fənlərin təlim nəticələrinə əməl edilməklə adaptasiya olunmuş tədris materiallarının və mətnlərin hazırlanmasıdır. Sonrakı dörd tədris semestri ixtisas üzrə nəzəri fənlərin, praktik vərdişlərin və bacarıqların mənimlənilməsinə istiqamətləndirilir, ixtisas dili amili ön plana keçir. Yeni şifahi və yazılı nitqin ixtisasın məzmununa və gələcək peşəkar fəaliyyətə uyğun inkişafı və zənginləşdirilməsi üçün ixtisas dilində ölkənin ədəbiyyatı, mədəniyyəti, tarixi, coğrafiyası, siyasi-iqtisadi xüsusiyyətləri, flora və faunası və s. barədə məlumat toplamaq, onları təhlil və təqdim etmək bacarığı formalaşdırılır. Bəzi universitetlərimizdə konkret dillər və ölkələr üzrə "Kulturologiya", "Linqvokulturologiya", "Ölkəşünaslıq" və bu kimi adlar altında yaradılan tədris resurslarının bu məqsədlə hazırlanması qeyd etməliyik. Təlim ixtisas dilində aparılmaqla yanaşı, MKÇ-nin bakalavrlar üçün müəyyən etdiyi "fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı məsələləri Azərbaycan və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə meyarlarda əks olunur. Təbii ki, ATM-lər öz ixtisaslarının spesifikasiyasından çıxış edərək, Elmi Şuranın qərarı ilə "Qeyd sistemi ilə tələblərin bililiyinin qiymətləndirilməsi barədə əsasnamə"dəki meyarlara müvafiq əlavələr edə bilərlər. Fikrimizcə, 2008-ci ildə qəbul olunmuş və ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı şəkildə izah edir, həmçinin peşəkar müzakirələrdə iştirak edə bilər" tələbi fənləri üzrə təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üzr